

La Présidence De la Polynésie française

PIHA PUTURA'A PARAU 'API Mahana toru 21 nō Atopa 2020

Te mau Fa'aotira'a a te 'Āpo'ora'a a te mau Fa'aterehau
--

Tauturu taupoto nō te mau mātete 'a te hau 'i roto 'i te pu'etau haamahuta faahouraa 'i te 'imiraa faufaa

Nō te faa'ohipa 'i te poro'iraa mātete 'a te hau nō te haamahuta faahouraa 'i te 'imiraa faufaa 'a te Fenua 'i te pae ihoa râ 'o te 'amaa 'imiraa pāpū mai te patiraa fare 'e te mau paturaa rarahi (BTP) 'e te mau toro'a tumu fenua (te faaapu 'e te tautai), 'ua hi'opo'a te 'Apooraahau 'e 'ua faaoti, 'e faa'ohipa nō te pu'etau haamahuta faahouraa 'i te 'imiraa faufaa, nō te area 'e piti matahiti.

- Nā roto 'i te haamaraaraa 'i te aroaro faahepohia, mai te 8 Mirioni maraa atu 'i te 15 mirioni toata, nō te mau piiraa tata'u rū 'o te mātete 'ohipa 'a te hau, faataahia nō te mau taiete 'o tei 'amaa 'ohipa ;
- Faa'ohie 'i te mau faturaa tauihaa 'a te tâato'araa 'o te 'amaa 'ohipa 'a te hau, tauihaa faaapu 'e te tautai maoti te tapihoo 'afaro noa, te poro'iraa hotu 'afaro noa 'e te mau fatu hotu.
- Faataa taa'ēhia teie faaotiraa nō te mau piha 'ohipa 'a te hau 'e ô 'i roto 'i te faatureraa 'o te mātete a te hau 'i Porinetia nei, te mau piha 'ohipa 'a te hau, (te mau 'oire 'e tâ râtou mau 'amaa 'ohipa), râtou ho'i te ô rahi nei 'i roto 'i te faahoturaa rahi 'o te 'imiraa faufaa.

Tauturu moni nâ te fare haapiiraa tôro'a faaapu

'Ua faataa te 'Apooraahau 'e 3 703 848 toata 'ei moni tauturu nâ te haapiiraa tôro'a faaapu (EPEFPA) nō te pa'epa'e 'i te tereraa 'ohipa 'e te rautiraa 'i te 'aua faamuraa puaaa 'e te faaapu nō 2020.

'Ua tâtâ'ihia te EPEFPA tau matahiti rii 'i mahemo âmohia mai 'e te 'afata 'a Porinetia, 'o teie te matameha'i 'o te faa'aereraa 'i te puaa fanau'a araihia 'i mua 'i te mau ma'i.

Te vairaa 'o te mau tarifa môrî 'i te 1 'o novema

Nā roto 'i te tutavaraa tamau 'o te haamahutaraa 'i te 'imiraa faufaa, 'ua faaoti te 'Apooraahau 'e tâpe'a noa 'te mau târifa môrî 'i ni'a 'i te faito tahito 'ia tae 'i te mahana mâtâmua 'o novema.

Te parau haapapa 'o te tereraa 'ohipa 'a te tomite 'o te mau târahuraa teimaha 'a te taata nô 2019

Te rave'a hi'opo'a 'i te 'aitarahuraa moni teimaha 'a te taata, haamauhia 'i Porinetia nâ roto 'i te ture Fenua 'o te 30 'o tenuare 2012, 'o te 'imiraa ia 'i te mau rave'a 'e au nô te 'iriti mai 'i te reira feiâ 'i rapae 'au 'i te fifi 'o te faaho'iraa târahu.

'Ia au 'i te ture Fenua, 'ua vauvau mai te tomite nei 'i tâ na mau hi'opo'araa nô 2019 'e te faa'ite mai ra 'i te rahiraa parau hi'opo'ahia 'e te mau rave'a 'i ravehia 'e te mau faaueraa 'a te tomite.

Nô teie parau haapapa, hi'opo'ahia 'e te 'Apooraahau, hou te tuuraa atu 'i te 'Apooraa rahi, 'o te haapâpû mai ra 'i te vairaa 'o te 'aitarahuraa moni 'i ô 'i roto 'i te fifi faaho'iraa.

Mai te 'omuaraa, 'ua tapa'ohia 1 584 aniraa. Te maraa noa atu ra te aniraa 'i teie mau area matahiti, nô te rahi anei 'o te turamaraa 'e horo'ahia nei 'e te mau rauti 'o te 'imiraa faufaa 'e totiare 'e te 'utuâfare (CESF) 'e te maurauti iho 'o te IEOM, te mau rauti ho'i 'a te (CIDFF) 'e te hô'ê piha 'ohipa 'iritihia 'e te tâatiraa « Te ti'a ara » 'i Uturoa mai 2018.

'I 2019, 'e 419 tapura parau 'i tuuhia mai 305 'i 2018. 'ua hi'opo'a te tomite 'e 252 'are'a 'i 2018 'e 206 ia.

Haapeepe 'i te mau faaotiraa 'ohipa 'a te tomite 'aitârahuraa teimaha

'Ua haamana te 'Apooraahau 'i te 'opuaraa ture Fenua 'e faa'ohie 'e 'e haavitiviti ra 'i te mau hi'opo'araa 'i te vairaa mau 'o te teimaha 'o te tarahu 'a te taata, titauhia anei 'e tûmâ 'i tâ te râ faaho'iraa moni tarahu. 'E rave'a teie nô te faa'ore 'i te tarahu a te taata 'i roto 'i te fifi. 'i te 10 'o tetepa ra, 'e mana'o fârii tô te 'Apooraa matutu ti'arau 'i teie 'opuaraa ture Fenua.

Haamauhia teie tomite hi'opo'a 'i 2012, 'e te faaruru nei 'o ia 'i te hô'ê tai'o rahi 'o te mau aniraa 'o te maiha atu nei 'i roto 'i te titi'aifaro, mâ te 'ore 'e haruhia tâ na faufaa mâtéria 'e toe nei, 'o teie te rave'a nô te tatara 'i te fifi 'o te taata 'i topa 'i roto 'i te taupupû moni. Nâ te hô'ê haava 'e mata ara 'i ni'a 'i teie mau faaotiraa, 'inaha tei te au 'o te faaotiraa 'a te tomite 'aitarahu teimaha, 'o te riro 'i te haafifi roa atu 'i te oraraa 'o te taata tarahu 'inaha te pee nei ihoâ te haava 'i te faaotiraa 'a te tomite.

'te faaâu ato'a nei teie ture Fenua, mai te faa'ohipahia nei 'i farani mai 2016 mai, 'e faa'ore 'i te mau hororaa tâmau 'i mua 'i te haava. Te vai nei râ te tahi atu arata'iraa nô te faatiti'aifaro 'i te hô'ê umeumeraa 'i rotopû 'i te taata 'aitarahu 'e te fare horo'a tarahu 'e te faaotiraa 'a te tomite târahu teimaha.

Nâ roto 'i teie tauraa 'e vitiviti atu te haamauraa 'i te faaotiraa 'a te tomite tarahu teimaha, 'i roto ihoâ râ 'i teie pu'etau fifi 'o te nehenehe te mau fifi faaho'iraa tarahu 'e maraa.

Faaôraa 'a te Fenua 'i roto 'i te moni papa 'a Tahiti Nui Helicopters

'E rave rahi tumu 'o tei 'auâ haati 'i te mau fifi utaraa ma'i 'i Matuuta mâ 'i tupu mai ai te faufaa rahi 'ia haamauhia 'i Porinetia nei te utaraa nâ te manu tautau, 'i Matuuta ihoâ râ. Nô te reira, 'ua haamana te 'Apoora rahi, 'i te aniraa 'a te Faatereraa hau 'ia fatu mai 'o Porinetia 'i te tahi tuhaa moni papa, 'i te faito 123 000 toata 'i te tuhaa hô'ê 'a te taite Tahiti Nui Helicopters.

'Inaha, nô te purara o te mau motu 'i Porinetia nei 'e faufaahia ai te Fenua 'i rave'a uta ma'i nâ ni'a 'i te manu tautau.

Nô te reira, 'e nô te haapâpû 'i te tere au mâite 'o te mau utaraa ma'i, 'e faaô Porinetia 'i roto 'i te maoni papa 'a te taiete SAS TNH mâ te fatu mai 10 tuhaa fatuhia na 'e Air Tahiti Nui.

Te tuhaa 'ohipa faataahia 'a TNH 'o te utaraa ia 'i te horo pâtete nô te ara mai 'i raro mata'i mâ, nâ reira te mau 'ohipara ti'^'araa tao'a 'i te mau vâhi mou'a, te aroraa auhi, te pataraa hôho'a nâ ni'a 'e te utaraa ma'i 'i roto 'i te mau motu.

Te fatu nei TNH ' 5 manu tautau, 'e vai nei 'i Popora 'e 'i Matuuta, faaineine taa'êhia nô te uta 'i te ma'i târava, nâ roto 'i te faaôraa te Fenua 'ia TNH 'e 200 mirioni ia tâ na 'e fana'o nô te faanaho pâpû 'i tô na mau manu tautau.

Tauturu taa'ê nâ te mau ve'a

'Ua titauhia mai te 'Apooraahau nô te hô'ê tauturu taa'ê nâ te mau ve'a nâ te ara moana. 'Ei tauturu taa'ê nô 2020, nâ te mau ve'a pâpa'i 'aore râ te mau ve'a haapuroro, 'i te pae 'o te mau parau 'âpî poritita 'a te mau tuhaa fenua 'o Saint-Martin, 'o Taratoni 'e Porinetia farani. 'E tuaturu 'o tei fârii poupouhia 'e te Faatereraa.

Te arata'iraa nô te 'ôpereraa tauturu nâ te feiâ 'âpî fatu parau tû'ite

Nô te haamahuta 'i te 'imiraa faufaa, 'e rave rahi rave'a tauturu 'a Porinetia haamauhia nâ roto 'i te ture Fenua nô te 15 'o mâti 2018, tei roto ato'a te tauturu nâ te taure'a fatu parau tû'ite, 'e hinaaro ra 'e faati'a 'i tâ na iho taiete 'e nô te taime mâtâmua roa 'i Porinetia nei.

Te mau faaotiraa 'e nehenehe ai 'o ia 'e fâna'o 'i teie rave'a 'o teie ia : 'ei ti'araa taata farani raro mai i te 35 matahiti 'i tenuare 'o te matahiti titauroa tauturu 'e ua fatu anei râ 'i te parau tû'ite tôro'a haapiiraa 5 matahiti i muri a'e 'i te bac.

'I te 3 'o atete, 'ua faarava'ihia teie rave'a nâ roto 'i te hô'ê ture Fenua, nô te hapûai atu â 'i teie rave'a nô te faaruru 'i te ma'i faatupuhia 'e te Covid-19. Faa'ohiehia te titauroa tauturu, hô'ê noa atu ra aniraa. Nâ teie rave'a 'âpî 'e nehenehe ai 'i te feiâ 'âpî 'e fana'o 'oi'oi noa 'i te tauturu.

Târena 'o te mau tere manureva nâ te ara pu'etau IATA tau hiona 2020-2021

'Ua tuu mai te mau taiete manureva, 'e tere mai nei 'i Porinetia, nô te haamana mai te 'Apooraahau, 'i tâ râtou târena tere nô te pu'etau IATA tau hiona 2020-2021, mai te 25 'o atopa tae atu 'i te 27 'o 2021. 'E mau tarena tapa'ohia nô te pu'etau fifi ma'i covid-19 nâ te ao nei.

- Nô novema 2020, te rênî 'a Air Tahiti Nui Papeete-Pari mai Vancouver atu 'e 3 tere hepetoma.

Tei te nuuraa 'o te parare ma'i, tei te matararaa 'o te mau 'oti'a fenua ho'i 'i Marite, te 'opua nei 'o ATN 'e faa'ohipa 'i te rênî Papeete-Pari nâ Los angeles atu. Te 'opuaraa 'e 3 tere hepetoma mai titema atu. Te tere nei ATN 'e 2 'e 3 tere hepetome 'i ni'a 'i te rênî Papeete-Los Angeles-Papeete. Te rênî Papeete-Aukland-Papeete, tei te fâriiraa râ 'a te faatereraa 'o Aotearoa, 'e 2 tere hepetoma nô ATN mai te 21 'o tenuare atu. Tei te faaotiraa râ 'a te faatereraa 'o te êa, 'ua faaâu ato'a ATN 1 tere hepetoma mai te 14 'o tiurai 2021 atu 'i ni'a 'i te rênî Papeete-Tokyo-Papeete.

- 'Ua fârii te 'Apooraahau 'i te târena tere 'a Air France nô te rênî Papeete-Pari nâ Vancouver atu nô te te pu'etau hiona 2020-2021 fârii ato'a 'i te târena tere tâmau 'i ni'a 'i te rênî Papeete-Los angeles 'e 2 'e 3 tere hepetoma. Tei te matararaa râ 'o tô na 'oti'a fenua.
- 'Ua fârii ato'a te 'Apooraahau 'i te târena tere 'a French Bee 'i ni'a 'i te rênî Papeete-Pari nâ vancouver atu nô te pu'etau hiona 2020-2021 fârii ato'a 'i tô na mau tere tâmau 'ia matara noa atu te mau 'oti'a fenua, 'i Papeete-San Francisco.
- Nô te pu'etau hiona 2020-2021, tape'a no anoa United airlines 'i tâ na nau rênî 'e 3 hepetoma Papeete-San Francisco.
- 'I au 'i te mau auraa 'i rotopû 'i te mau mana Vaihi 'e te Faatereraahau 'o te fâriiraa râtere, 'o tei faa'ite 'i te hinaaro rahi 'ia tupu te hô'ê faaâuraa parau nô te 'iriti 'i te tere 'i Porinetia hou te hôpe'a matahiti nei, hô'ê tere hepetoma, 'i te mahana mâa, 'i Honolulu.
- 'O te taiete Air New Zealand te haapâpû mai e'ita 'o ia 'e tere tâmau mai no teie pu'etau Hiona 2020-2021, nâ reira ato'a 'o Air Calin 'e Air Tahiti 'i ni'a 'i te rênî Raroto'a.

Haapiiraa tôro'a rima'i 'i Anaa

'Ua tai'oh te pû rima'i 'e 'ohipa nei 'i roto 'i te mau tâatiraa nô te haaparare 'i te 'ite 'a tpo tahito ra. 'O râtou 'e ora nei 'i teie 'imiraa maoti tô râtou 'aravihi. 'E faufaahia râ 'ia faat'ro'a roahia teie 'âmaa 'ohipa.

'I roto 'i te arata'iraa tamau 'o te poritita pa'epa'e 'i teie tuhaa, te faanaho nei te pû 'o te rima'i 'e te faatereraa 'o te rima'i 'i te mau haapiiraa faa'ohipa 'i te pûpû. 'E tupu teie haapiiraa 'i Anaa mai te 13 tae atu 'i te 27 'o atopa.

‘Ua tupu na te ‘ohiraa pûpû ‘i 2017 ‘e ‘i 2019, nâ te taatiraa a te mau vahine ganaia, peretitenihia ‘e Sabine Tautu ‘o tei faatae mai ‘i te aniraa haapiiraa ‘a te pû ‘o te rima’i ‘e ‘o tei fârii ‘i teie ‘opuaraa. Nâ Mareva Orbeck ‘e haapa’o ‘i teie ‘opuaraa. 15 mero ‘o teie taatiraa te fâna’o ‘i teie haapiiraa hâmani tao’a faanehenehe.

Faanahohia teie haapiiraa nô te faarava’i ‘i te aravihi ‘o teie mau rima’i ‘e nô te faatôro’a roa ‘ia râtou ‘i roto ‘i teie ‘imiraa.

Tauturu moni nâ nau taatiraa ‘e piti

Aniraa nâ te faaterehau ‘o te Taere ‘e te u’i ‘âpî, ‘ua fârii te ‘Apooraahau ‘e hôro’a ‘e 600 000 tota tauturu nâ te nau taatiraa ‘e piti nei, te haapiiraa tâ’ie nô ‘Arue ‘e te mana Art.

Tauturu moni nâ te mau tâatiraa nô te arutaimareva

Aniraa nâ te faaterehau ‘o te arutaimareva, hâpa’o ‘i te u’i ‘âpî, te tu’aro ‘e te rima’i, ‘ua fârii te ‘Apooraahau ‘e hôro’a ‘i te tauturu moni ‘i ni’a ‘i te faito ‘e 609 000 toata. ‘e 3 ‘ôpuaraa ‘i tuuhia mai 2 nô ni’a mata’i (Moorea) 1 nô Takapoto.

Mai 2017 mai, ‘e 87 tauturu ‘i faafâna’o ‘i te mau taatiraa nô te pae ‘o te pâurururaa ‘i te arutaimareva, te ‘ohiraa ‘i te mau pehu ‘e te ‘aroraa ‘i te rau râau ‘ino nô te pâururu ‘i te râau tumu ‘o te fenua nei.

Tauturu moni nâ te mau tâatiraa tu’aro ‘e te u’i ‘âpî

Aniraa nâ te faaterehau ‘o te Taere, te arutaimareva, hâpa’o ‘i te u’i ‘âpî, te tu’aro ‘e te rima’i, ‘ua fârii te ‘Apooraahau ‘e hôro’a ‘e 5 290 000 toata, nô nau ‘âmuiraa tu’aro ‘e piti ; te faahoro pôpô marite, ‘e te ‘amuiraa hôrue.

Tauturu moni nâ te tâatiraa FIFO

‘Ua faataa te ‘Apooraahau ‘e 500 000 toata ‘ei moni tauturu ‘i te taatiraa AFIFO nô te âmo mai ‘o ia ‘i te faaineineraa ‘e te faanahoraa ‘i te 17raa ‘o te AFIFO.

‘E faanahoraa tamau teie nâ te FIFO ‘i te mau matahiti ato’a, ‘ei rave’a nô te faatianiraa ‘ite mau fenua nô Patitifa, ‘e te faaitoitoraa ‘i te u’i ‘âpî ‘o Oteania ‘i roto ‘i teie tôro’a taviri hôho’a.

Fânauhia ‘i 2004 ra, te haere atu ra ‘i te ‘u’anaraa ‘i te mau matahiti ato’a. ‘Ua farui mai te mau ‘orometua haapii ‘o tei ‘ite mai ‘i te faufaa nô haapii ‘i te mau peu ‘o te mau nunaa ‘o Oteania. Nô 2019, ‘e 7116 piahi nô Tahiti ‘e Moorea tei fâriihia. ‘Ua tupu ato’a te mau haapurororaa nâ roto ‘i te mau motu.

'Ohipa 'au 'i te haapiiraa : tauturu moni nâ te haapiiraa tiviraa tatirita

'Ua fârii te 'Apooraahau 'e hôro'a 'e 2 040 000 toata nâ te faatereraa 'o te haapiiraa Tatorita nō te âmo 'i te haapiiraa 'au 'a te mau piahi 'o tâ na fare haapiiraa 'i te haapahuraa pape 'au 'a te 'oire 'o Papeete.

Tauturu moni nō te tereraa 'ohipa 'a te mau fare haapiiraa 'a te hau

'Ua fârii te 'âpooraahau 'e faataa 'i te moni tauturu nō te tereraa 'ohipa 'a te mau fare haapiiraa 'a te hau (EPEPF), nō te mau 'opuaraa 'i raro nei :

1 494 762 toata nâ te haapiiraa Maco-Tevane, nō te tâtâ'i 'i te fare tu'aro 'ei piha 'ohipa nâ te MLDS ;

1 544 000 toata nâ te haapiiraa Tuianu Le Gayic nō te utaraa tamarii ;

496 070, nâ te haapiiraa Lysée Taravao, nō te tâtâ'i 'i te tororaa niuniu nâ raro ;

1 485 724 toata nâ te Lycée Uturoa, nō te hooraa mai 'i te auhaa haapiiraa ;

2 845 837 toata, nâ te haapiiraa tôro'a 'o FAAA, nō te mono haere 'i te mau pataraa uira.

Te parau haapapa 2017-2018 'e 2018-2019 'o te ture 'avei'a 'o te haapiiraa 'i Porinetia nei

Nō te 13 'o tiurai 2017 ra te haamauraahia mai te ture 'avei'a, 'o te faati'a 'i te mau rave'a pâpû 'e ti'a 'i te ravehia 'e te hau nō te tura'i 'i te poritita 'o te haapiiraa.

Te fâ 'o te faaitoitoraa 'ia ti'a ai te « hô'ê haapiiraa nō te tâato'araa, hô'ê haapiiraa papû 'e te vai matara noa ». 'O te reira te mana'ona'oraa rahi 'o te faatereraa 'o te haapiiraa, 'ia 'iteahia mai te 'ê'a tano roa a'e 'i te huru 'o Porinetia nō te 'aro 'i te 'aifaito 'ore tôtiare 'e te vairaa hanohano 'o te fenua.

Nō te reira, 'ua ti'a mai 'i 2017 ra te 'âpaparaa 'o te poritita haapiiraa 'a Porinetia nō te tura'i pûairaa, 'i te mau arata'iraa 'ohipa 'e te faa'ohiparaa 'i te reira 'ia tapae 'i ni'a 'i te faito hinaarohia. Nâ te faaueraa mana 'a te 'Apooraahau nō te 12 'o tetepa 2017 'i haap^pû roa 'i te reira 'avei'a.

'Ua haamanahia mai te parau haapapa mâtâmua roa 'e te 'Apooraa rahi 'i te 7 'o tiurai 2016. 'e te piti 'e piti matahiti 'i muri mai, nō te pu'etau haapiiraa 2015-2016 'e 2016-2017. Haamanahia 'e te APF 'i te 7 'o tiunu 2018.

Nō teie parau haapapa 'o tei tuuhia atu 'i mua 'i te 'Apooraahau 'o te toruraa ia 'e nō te pu'e matahiti 2017-2018 'e 2018-2019. 'Ua hi'opo'ahia teie parau haaputu 'e te tōmite teitei 'o te haapiiraa 'i te 3 'o tiurai 2020 'e 'o tei haamanahia mai 'e ana.

Faotiraa mana nō te faatureraa 'i te heruraa 'e te tiêraa repo

Nâ roto 'i te haamanaraa 'o te ture Fenua nô te 16 'o tenuare 2020 faaôraa ture heruraa repo 'i Porinetia nei, 'ua haamauhia mai hô'ê faatureraa nô tâua tôro'a nei nô te pâhono 'i te rau 'o te mana'ona'o 'i te pae 'o te arutaimareva, te 'imiraa faufaa,'e totiare 'e târape mai nei 'i te faufaa nô roto mai 'i teue 'opuaraa 'ohipa.

Te tauraa 'o roto 'i teie tura Fenua 'o te mau vâhi 'ohiraa 'e heruraa repo. Nâ teie ture 'e faaoti 'i te mau vâhi, te mau tahora 'i reira 'e 'ohi ai 'i te repo 'e te 'iri'iri anavai, te hiti tai 'i te tai roto, aore râ te mau fenua fatuhia 'e te taata noa. Te tauraa rahi 'e titauhia te faaotiraa 'e te parau faati'a 'a te tōmite heru repo.

Nâ teie faaotiraa mana ravehia 'e ta 'Apooraahau 'e haapâpû 'i te tai'o 'e te faaâuraa 'o te tereraa 'ohipa 'a teie tōmite.

Paturaa 'i te pû fârii huma « Huma Here nô Raromata'i » Uturoa

Mai tenuare 1998 mai, te faarii nei te pû « Huma Here no Raromata'i » 'e vai nei 'i Uturoa Ra'iatea, faaterehia 'e te taatiraa huma here no Raromata'i, 'i te mau tamarii, te mau tare'are'a 'âpî huma. Teie pû faariiraa taa'ê nô te haamaita'i 'i te oraraa 'o teie huiraatiraa rii, 'e te 'ôpuaraa 'e faaô 'ia râtou 'i roto 'i te oraa totiare 'e te hô'ê anei tôro'a.

'E mana'ona'oraa teie 'i te râ feiâ oraraa hepohepo nô reira tô râtou mau 'utuâfare, 'ua faaoti te DSFE 'e 'âpee 'i teie tâatiraa 'i roto 'i tâ na 'ôpuaraa 'e patu 'i te hô'ê fare fâriiraa tano i te mau hinaaro, 'o te nehenehe 'e faarii 'e 60 huma, tâpiri noa 'i te 'oire pû. Te 'âanoraa 'o teie fare 'e 560m2 tuhahia 'e 8 piha, te piha utuutuura ma'i, hô'ê piha putuputuraa, te piha tâmâaraa, 'e te mau piha 'ohipa., titauhia nô teie 'ôpuaraa 140 mirioni toata.

'Ia au 'i te hamaniiraa fenua, 'e neheneh roa 'e haamau 'i te hô'e 'aua ha'utiraa nô te mau tamarii huma anei 'e te tahi atu mau tamarii nô rapae mai, titauhia nô teie 'ôpuaraa 'e 30 mirioni toata.

'E tomohia teie fare 'i 2022. 'Ua haamata te mau tihepuraa 'a te DSFE. Te 'ôpu ato'ahia nei 'e patu hô'ê mai teie ato'a 'i Popora. Faaterehia mai 'e te tâatiraa « Pu turu tama no Bora bora ». 'E 'ôpuaraa 'âpî roa teie 'e ô 'i roto 'i te 'aroraa 'i te mata'ê, mâ te faariiraa, 'e te faafâriu mâite-au 'i te feiâ huma.

Faarava'iraa rave'a tauturu nô te feiâ huma

Nâ te ture Fenua 'o te 2 'o tiurai faa'âpîhia ai te mau rave'a tauturu 'e fâna'ohia nei 'e te mau huma, 'ia au 'i te parau 'euhe 'a te Faatereraa, 'e piti nuuraa rarahi nô te feiâ 'i roto 'i te hepohepo hapepa.

- Te tauturu nô te feiâ huma 'o te 'ore roa 'e maita'i faahou mai,
- Te neheneheraa 'e fâna'o 'i te tauturu AAH 'e te hô'ê moni 'ohipa tâ 'ava'e nô te pa'epa'e 'i te nuuraa 'ite 'ohipa 'a te feiâ 'itehia 'e huma.

'E faa'ohipahia teie ture Fenua nâ roto 'i te hô'ê faaueraa mana 'a te 'Apooraahau, 'o te haapâpû ra nau ti'araa 'e pae nei :

- Te faito paruparu 'o te huma nô te faturaa mai 'i te tauturu tâ'ôti'ahia 'i ni'a 'i te 20% 'ia nehenehe 'i teie taata 'ohipa 'e 'ite-auhia 'ei taata huma mau (RTH) tâpiri mai ai te te 'ite-auhiaraa ê e'ita te ma'i 'e ora faahou mai, 'e nehenehe te reira taata 'e fâna'o 'i te rave'a tauturu tâ'oti'a 'ore.
- Te pu'etau hi'opo'araa rave'a haamauhia ia 'i te matahiti mâtâmuaraa ra 'o te aniraa tauturu.
- Te aroaro hôpe'a 'a te tauturu haapiiraa nâ te hô'ê tamarii 'e 40 000 toata.
- Te aroaro 'o te faufaa 'a te rave 'ohipa 'e te 'ore 'e rave 'i te 'ohipanô te tauturu AAH tei te tai'o ta'ipiti 'o te SMIG

'E nehenehe 'i te huma 'i roto 'i te tia'iraa pâhono 'i te aniraa tuuhia 'i te 17 'o eperera 2019 'e faatupu faahou 'i te hô'ê hi'opo'araa 'o tô râtou huru vairaa nei.

'E faa'ohipahia teie faaueraa mana 'i te 'ava'e mâtâmua 'o te piâraa 'o teie parau. 'Ua faaô roa te faatereraa 'o te autâh'ê 'e te 'utuâfare 'i te hiti 'o te puai ora 'o te Fenua nei nô te tâpapa 'i teie fâ, 'e tauturu 'i te taata huma 'ia ô ato'a mai 'o ia 'i roto 'i te oraraa têtaiete.

-0-0-0-0-0-